

Uit de vereniging:

B z. 2	Open Monumentendag 15 september 2019
B z. 4	Nacht van de Nachtwandeling
B z. 4	Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen bedankt de leden Rabobank
B z. 4	Schenking aan de MHVS
B z. 5	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal – MHVS

Overige artikelen:

B z. 5	Wij verlieten ons vaderland
B z. 8	Bezel, een authentieke dialectnaam
B z. 9	De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt (8)
B z. 12	Leuk om te bewaren (15)
B z. 13	Uit de oude doos
B z. 14	Van de pas toet sjelkesbaek
B z. 15	Foto's in (woon)zorgcentrum Amaliahof en St. Jan Baptist
B z. 15	De Mariahoef in Belfeld
B z. 18	De vlottende waterranonkel in de Swalm
B z. 21	Kroniek van Swalmen, juli, augustus en september
B z. 23	Zo was het
B z. 24	Flora en fauna - Hulst

Foto's aangeleverd door:

Riky Simons-Julicher	blz. 2
Liesbeth vd Essen-Cox	blz. 2, 3
Fons Nijssen	blz. 3
Archief MHVS	blz. 10, 15
Marjan Blom	blz. 12
Jan Aelen	blz. 13
Hans Simons	blz. 14, 20-22,24
Patrick Verhaeghe	blz. 18
Fam. Aan de Brugh-Achten en Albert Hansen	blz. 16, 17
Jan Kessels	blz. 22
Theo Derks	blz. 23
Jac Schrijvers	blz. 23

Uit de verenigingen:

Open Monumentendag 15 september 2019

Riky Simons-Julicher

"Veur kómme nao de sjtroesvogels kieke", roept een enthousiaste deelnemer aan de door MHVS-werkgroepleden uitgezette 18 kilometerlange fietstocht langs 'Plekken van Plezier'. Dat is dit jaar immers het thema van de landelijke Open Monumentendag.

Tja, die struisvogels zijn er op deze zonnige zondag niet; die waren in 1933 slechts ingehuurd om het kwijnende bestaan van de toenmalige Swalmer draf- en renbaan nog wat nieuw leven in te blazen. Vandaag hangt er op de bewuste locatie in het verlengde van de Rieterweg in de bossen van kasteel Hillenraad een fraai paneel met foto's van de hier in de jaren '30 gehouden paardenraces en uiteraard ook van dat eenmalige struisvogelrennen. De draf- en renwedstrijden moeten vooral in de beginperiode geweldige evenementen zijn geweest, waar wel 10.000 mensen naar kwamen kijken. "Alle toevoerwegen stonden dan vol auto's en fietsen", weet de gids te vertellen. Van de oorspronkelijke wel 9 meter

brede baan is niet veel meer terug te vinden; ze werd later in de dertiger jaren al grotendeels omgeploegd. Wel is er nog een smal pad te vinden waarin de elipsvorm aan één zijde duidelijk zichtbaar is. De gids stuurt geïnteresseerde fietsers te voet een stukje het bos in om 'zich een voorstel-

ling te maken van hoe het hier ooit geweest is'. Een moeder met twee kinderen komt teleurgesteld terug: ze hebben de baan niet kunnen vinden... De uitleg over het smalle pad was hun even ontgaan.

Ook blijken veel Swalmenaren nooit geweten te hebben dat op deze plek in de jaren '30 een draf- en renbaan lag. Toch leuk om dat op deze Open Monumentendag als nog te vernemen. Er komen fietsers langs uit Belfeld, uit Beesel, van de overzijde van de Maas, uit België, zelfs mensen uit Noord-Holland die verblijven op een van de campings in de buurt. De meesten noteren ijverig de twee extra letters van het paneel. Dat hebben ze al eerder gedaan bij de panelen van Groenewoud en Zwembad de Bosberg, want ook dat waren/zijn plekken van plezier. De panelen worden goed bekeken en menigeen haalt er herinneringen bij op. Ditzelfde is te zien bij Beeckerhof, op de Markt en bij het voormalig Nova-theater 'Biej Dölfke'. Er wordt gevraagd of de fotoposters niet mogen blijven hangen, zodat meer mensen ze op andere momenten ook kunnen bekijken. Dat is wel een erg groot risico voor onze speciaal voor dit soort gelegenheden aangeschafte duurzame panelen. Uiteraard zal de MHVS in de toekomst zeker geschikte mogelijkheden benutten om ze weer tentoon te stellen.

In de tekst van de fietsroute wordt buiten deze zes plekken van plezier ook op de nodige andere loca-

ties geattendeerd: de blokhut van Jong Nederland, Break Out waar liefhebbers kunnen pauzeren, rondkijken en oud-Hollandse spelen doen, het Bakhuys in Wieler dat vandaag extra geopend is, Genoenhof en de miniatuur bouwwerken aan de Schoolberg.

Ook in het MHVS-verenigingsgebouw aan de Stationsstraat is het de hele dag door een komen en gaan van bezoekers. De nieuwe voorzitter van Stichting Open Monumentendag Roermond, Ben Ramakers, komt meteen aan het begin van de dag een kijkje nemen en kennis maken met de werkgroepleden. Geschat wordt dat er een kleine 200 liefhebbers zijn geweest om de fietsroute op te halen, om die al dan niet op deze dag te fietsen. Verder lopen er mensen binnen die toevallig langskomen en aan de vlag zien dat het gebouw open is; weer anderen neuzen in de fotoalbums ("Hebben jullie foto's van Gevaren, want daar woonde ik vroeger?") En natuurlijk fietsers die het woord 'fietsplezier' hebben gevonden en hun prijs, een boek naar keuze, in ontvangst mogen nemen. Voor zover ze nog geen MHVS-lid zijn, krijgen ze ook een exemplaar van Biejeingezeumerd mee. De meesten willen ook wel even het enquêteformulier invullen, zodat we achteraf kunnen nagaan via welke media men op deze activiteit geattendeerd is.

De werkgroep hoopte op mooi weer voor deze zondag, zodat veel mensen op de fiets de Swalmer 'Plekken van Plezier' zouden komen bezoeken. Daarin zijn we absoluut niet teleurgesteld! Veel bewondering hebben we voor de achtjarige Lucas, die met mama en broertje de hele route fietste, letters verzamelde, aan het eind ook nog energie had om een paar van de gereedliggende spelletjes te doen en nog een kleurplaat mee naar huis nam. Van de

drie aangeschafte krentenbroden en drie cakes, die voor de bezoekers klaarliggen, blijft slechts één krentenbrood over, waarschijnlijk omdat ook het bakhuys in Wieler met de versgebakken vlaaien erg goede zaken heeft gedaan. En in ons verenigingslokaal moet de voorraad koffie, thee en limonade weer worden aangevuld.

Voor de kinderen was er een kleurwedstrijd met als thema: kermis, immers ook een plek van plezier. De winnaars Michelle (7), Martijn (5), Lucas (8) en Lizz 8 jaar hebben hun prijs al toege-

stuurd gekregen.

De werkgroepleden Els, Gerry, Johanna, Klaas, en Riky mogen terugkijken op een zeer geslaagde Open Monumentendag 2019: fraaie fotopanelen van Hans Simons, een mooi uitgevoerd fietsrouteboekje door Marjan Blom, heel veel fietsers en bezoekers, een supergezellige sfeer in onze verenigingsruimte... het was het vele extra werk zeker waard.

Plekke van plezeer
D'r zin plekke van vreuger
d'r zin plekke van noe
dao zin d'r
dao gaon v'r nag altied nao toe
in 'n supergooj buuj
mit al die anger luuj.
Veur ammezere ós dao
ederskeer weer
op ós eige meneer
en waardere
die aaj en nuuj plekke van plezeer.

Nacht van de Nacht

Gerard Jonkman

Onder een matig bewolkte hemel, waarin sterren zichtbaar fonkelden, en met op de achtergrond de weerschijs van het licht van steden, straatverlichting en tuinderskassen, togen we op pad, op zoek naar wat het duister ons zou brengen. Een zoektocht met eerst uitleg over de nachtelijke jacht op wilde zwijnen. Met nachtzichtkijkers worden de wilde varkens ontdekt en daarna professioneel en de veiligheidsregels in acht nemend geschoten; een bijzonder verhaal. Daarna zoeken we, in het donker lopend, een weg over de Lappenberg bij 'Blankwater'. We proberen 'vergeten groenten' zonder ze te kunnen zien. We betasten stenen om diezelfde exemplaren later weer op de tast terug te zoeken in de grote verzameling stenen. We raken in de war van de kleuren die er 's nachts heel anders uitzien dan bij daglicht en hopen op een nachtelijke ontmoeting met wild of nachtdieren. Met een app op onze telefoon ontwaren we de vele vliegtuigen die anders geheel onzichtbaar over ons heen vliegen. Met een andere app leren we de verschillende sterrenbeelden aan de sterrenhemel te onderscheiden. Wat was het een mooie wandeling tijdens de 'Nacht van de Nacht' op 25 oktober!

Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen bedankt de leden Rabobank

Op 23 oktober j.l. mochten wij € 668,27 in ontvangst nemen via de actie Rabobank ClubSupport. Het bestuur van de MHVS wil hiervoor de Rabobank Roermond - Echt hartelijk bedanken, maar zeker ook de Rabobank-leden die in het kader van deze actie op ons gestemd hebben. Wij zullen dit bedrag aanwenden voor publicaties, natuuractiviteiten en andere zaken in het belang van de Swalmer gemeenschap.

Schenking aan de MHVS

- Foto-album uit de nalatenschap van Lies Alers en Leo Cabbolet, feestgids ter gelegenheid van het huwelijk van Lies Alers en Leo Cabbolet; geschonken door Frits Cabbolet.
 - Op donderdag 7 november mochten wij een omvangrijke collectie originele schilderijen ontvangen van de heer Sef Slabbers. Met veel liefde heeft hij door de jaren heen bijzondere panden uit Swalmen vastgelegd in aquarellen. Ook oude gebouwen die al verdwenen zijn vereeuwigde hij. Tevens ontvingen wij een collectie Limburgensia, een delftsblauw bord waarop onder andere afgebeeld Kasteel Hillenraad, en een lespakket voor de schooljeugd, waarin zij uitleg krijgen over het fabricageproces in een melkfabriek (Sef Slabbers werkte vroeger onder andere bij de Campina melkfabriek in Roermond).
- Wij danken Sef Slabbers voor deze schenking, en wij zullen met zorg deze collectie behandelen.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen 2019-2020

11 december	Heemkundeleden vertellen over hun passie. Een drietal leden vertellen elk ca. 20 minuten over een aspect van de heemkunde waar ze bijzonder in zijn geïnteresseerd (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling; vertrek 14.00 uur op een nog nader te publiceren plek (gezamenlijke activiteit)
8 januari 2020	Duurzaamheid: avond over de energietransitie in het grotere geheel, mondiaal/Europees (MHVS en de Dorpsraad)
15 januari	Duurzaamheid: avond over de energietransitie en wat kan daarmee in huis, als burger (MHVS en de Dorpsraad)
voorjaar	Presentatie van het boek van Giel Geraedts; samengesteld door Wim Geraedts (MHVS)
6 maart	Jaarvergadering MHVS bij café Thijs en Wilma; aanvang 20.00 uur
21 mei	Hemelvaartsdagfietstocht
7 juni	Open Tuinen bij kasteel Hillenraad
29 juni	Busreis naar Echternach en Vianden (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
juli/augustus	Vakantie MHVS; verenigingslokaal gesloten
12 september	Open Monumentendag (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
sept./okt.	Viering 40-jarig bestaan MHVS
10-11 oktober	Archeologiedagen (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)

En verder... het programma kan nog worden aangepast. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Nadere publicaties op onze site, facebook en Puiklokaal.nl.

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Nadere publicaties in VIA Limburg. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Het jaarprogramma van IVN De Steilrand is te vinden op (<http://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>).

Wij verlieten ons vaderland

Lei Litjens

Zoals onze Reuverse en ook vele Beeselse lezers bekend zal zijn, emigreerde onze dorpsgenoot de heer Litjens met vrouw en kinderen verleden jaar naar Australië. Lei heeft zich bereid verklaard ons in enkele brieven hierover een en ander te vertellen, hetgeen zeker voor aspirant-emigranten zeer interessant zal zijn. Wij danken Lei hartelijk voor deze bereidwilligheid en wensen hem in zijn nieuwe vaderland een gelukkige toekomst.

Hier volgen dan de eerste en tweede aflevering van zijn verhaal, dat hij getiteld heeft: 'Wij verlieten ons vaderland', uit 'Ons week-

blad, 16e jaargang, zaterdag 15 augustus en zaterdag 29 augustus 1953.

Deel I: Deniliquin, 1 augustus 1953.

Een triestige koude mist hing over de Rotterdamse Lloydkade, toen de kapitein van het MS 'Fairsea' op zaterdag 29 november 1952 klokslag 3 uur het sein tot vertrek gaf. Honderden mensen stonden aan de kade het tergend langzaam vertrekkende schip na te wuiven.

Velen zagen hun man vertrekken, die in het nieuwe vaderland voor zijn gezin de eerste moeilijkheden alvast uit de weg wilde ruimen. Vele ouders zagen hun zonen of dochters met kleinkinderen op dat

grote schip langzaam voor hun ogen verdwijnen. Het afscheid was voor allen zwaar. Zelfs voor ons, die niet gewild hadden, dat iemand mee naar de boot zou gaan, was het moeilijk de tranen tegen te houden.

Langzaam maar zeker schoof het schip in volle zee. Een grote brok schoot ons in de keel toen we het land waar we geboren en getogen waren, aan de horizon zagen verdwijnen. Zouden we het nog ooit terugzien? Voor ons was het grote avontuur begonnen. Wat zou de toekomst brengen?

Voorbij Hoek van Holland boog de 'Fairsea' om naar het noorden, bestemming Bremerhaven, om nog 500 Duitsers op te halen. We voeren dicht onder de Engelse kust, zo dicht zelfs dat we de huizen goed konden zien. De witte krijtrotsen boden in de bleke winterzon een fantastisch gezicht.

Vanuit de verte zagen we Texel, Vlieland en Terschelling en waren toen spoedig in Bremerhaven. Het weer was mooi en helder en de koude viel nogal mee toen we de terugreis aanvaardden, met nu als eerste aanloophaven Port-Said.

Het Nauw van Calais liet ons even de kust van Frankrijk zien en toen gingen we de Golf van Biscaye in, de beruchte 'golf' waar ieder zo tegen op zag. Toch was ze ons schijnbaar goed gezind. De zee was kalm en het weer schitterend. Ondanks dat waren reeds vele passagiers zeeziek. Het was een raar gezicht als in de eetzaal je bord soep bijna over de rand ging. 's Nachts rolde je van het ene eind naar het andere in je bed. De eerste tijd heb ik vaak mijn

hoofd gestoten aan de ijzeren zijcanten, maar na een tijdje weet je precies hoe je moet gaan liggen.

Lopen was aan dek met zo'n deining erg moeilijk en daarbij moest je goed uitkijken, want het kon gebeuren, dat iemand snel naar de reling wilde om daar 'toe te geven aan de onmiskenbare eigenschappen van zeeziekte' en dat hij deze niet meer haalde en dan de eerste de beste passagier, een stoel of wat dan ook hiervoor gebruikte.

Doodziek zijn deze mensen, maar gevaarlijk is het niet. Ik heb het van dichtbij meegemaakt, mijn vrouw heeft er praktisch de hele reis last van gehad. Ikzelf en de kinderen niet.

Langzaam naderden we de Spaanse kust. Het was intussen wel wat warmer geworden en we liepen in onze korte jasjes aan dek. In de zon en uit de wind was het zelfs warm. Het was tegen de avond dat Gibraltar in zicht kwam. Een grauwe massa donker afgetekend tegen de blauwe lucht. Toen het donkerder werd zag je duizenden pinkelende lichtjes branden in de vesting. Het was uit de verte net een brandende kerstboom. Vanaf het land werd door middel van een grote lamp contact gezocht met de boot. Deze antwoordde met lichtseinen. Via de Straat van Gibraltar waren we in de Middellandse Zee gekomen. We zagen aan onze rechterhand de Afrikaanse kust. De Duitsers wezen me waar ze waren geweest tijdens de veldtocht van Rommel.

De zee was woelig, zodat het aantal 'zieken' sterk vermeerderde. Ze waren gul met het voeren van de vissen! Dit is dan ook je voornaamste bezigheid als je zeeziek bent en voor de rest maar hopen dat je gauw mag sterven ...

Maar laat u nou vooral niet afschrikken van een zeereis, want geen enkele reis is hetzelfde en mijn opinie is dat zeeziekte 80% angst is dat je zeeziek zult worden! Voor de rest goed eten en flink buiten aan dek, dan loopt het wel los.

Deel II.

Wij vervolgden onze reis door de Middellandse Zee. Buiten springende dolfijnen en vliegende vissen was er niet veel meer te zien dan water en lucht en een flauw streepje land. Die dolfijnen zijn plusminus 1½ tot 2 meter lang, schieten met 5 of 6 tegelijk uit het water om met een plof een eind verder loodrecht naar beneden te duiken.

Vliegende vissen zijn veel kleiner. Die wij zagen waren niet groter dan 10 tot 12 cm. Ze schieten uit het water en vliegen 20 tot 30 meter een halve meter boven het water uit. Ze hebben een soort vin die ook als vleugel kan dienst doen. Het was interessant om ernaar te kijken.

Het was intussen warm geworden en boven op het sportdek werd al gezwommen. De meeste lange broeken waren door korte vervangen en vele benen hadden al de invloed van de felle zonnestralen gevoeld met pijnlijke last ervan.

's Avonds was het prachtig. Als je dan op het achterschip stond en keek naar de miljoenen en miljarden sterren en in de verte het opflitsende licht der vuurtorens zag, dan gingen je gedachten naar hen die je achterliet in dat kleine koude landje. Ook dacht je dan aan de toekomst. Wat zou Australië ons brengen? Flarden dansmuziek drongen af en toe vanuit de grote barsalon tot je door. Daar werd gedanst, gedronken, daar dacht men niet aan de toekomst, zelfs niet aan datgene wat ze in Holland achter gelaten hadden. De meesten zullen de zeereis nooit vergeten, ieder met hun eigen reden daarvoor.

Port Said was voor ons een sprookjesstad. Na 14 dagen niets anders gezien te hebben dan licht en water en af en toe een streep land. Helaas mochten we vanwege de onrust die er heerste omtrent het Suez-kanaal niet van de boot. Toch konden we vanaf het dek de prachtige palmen, mooie bloemen en de witte, typisch oosterse gebouwen goed zien. Schilderachtig waren de Arabieren in hun witte gewaden en rode fez of een prachtig gekleurde tulband op het hoofd. Kleine roeibootjes met allerlei koopwaren voeren rond het schip en met veel geschreeuw boden de bruintjes hun artikelen aan. Het was een levendige handel en het loven en bieden was een sport. Ik kocht een prachtige leren poef. Ze vroegen fl 30,- en ik kreeg hem tenslotte

voor fl 12,-. Zo'n ding zal in Holland fl 30,- tot fl 50,- kosten denk ik. Ik had er 20 minuten voor nodig om tot het gewenste resultaat te komen. Naast mij kocht iemand dezelfde poef voor fl 25,-. Te gauw toegehaapt.

Na voldoende fris water, dieselolie en verse eetwaren ingenomen te hebben, verliet het schip Port-Said en voer via Suez het beroemde Suez-kanaal in. Zeer langzaam voeren we door dit kanaal, dat niet breder is dan hoogstens 30 tot 40 meter. Op bepaalde afstanden passeerden we Engelse nederzettingen, mooie huizen met schitterende tuinen. Ook zagen we schamele hutten van de inlanders, met naakte spelende kinderen. Omdat het kanaal zo smal is konden we alles zeer goed zien. Langzaam werd de bomengroei minder en zagen we tenslotte niets dan zand. In de verte bemerkten we af en toe karavanen, de kamelen als ganzen achter elkaar en de drijvers in hun witte kleding. De woestijn waar Mozes met de Israëlieten doortrok, passeerden we overdag en de berg Sinai was heel goed te zien.

In de zon was het gloeiend heet, vooral in de Rode Zee. De avond bracht verfrissing en het was dan heerlijk koel aan dek. De meeste passagiers gingen dan helemaal niet of zeer laat naar bed. Velen sliepen gewoon op het dek in een ligstoel, maar werden koud en vochtig wakker.

In het Bittermeer moesten we een tijdje wachten om een andere boot, die naar Europa ging, te laten passeren. Voor twee schepen was het kanaal te smal en Engelse boten hebben voorrang!

Onze volgende aanlegplaats zou Aden zijn. Daar mochten we aan wal verzekerde mij een officier van de Hollandse staf. De rest van de bemanning was allemaal Italiaans, tot de kapitein toe. Doordat de steward, die ons aan tafel bediende, bijna uitsluitend Italiaans praatte, hadden we soms veel plezier, maar daarover een volgende keer.

Heel veel groeten aan de lezers van dit blad en in het bijzonder aan onze familie, vrienden en bekenden. Het gaat ons reuze goed, enfin dat zal blijken uit de 14-daagse 'reportage' die ik trouw zal blijven doorsturen.

Tot over 14 dagen.

(en Biejeingezeumerd 2020-1)

Bezel, een authentieke dialectnaam

Paul Bloemen, docent Limburgs, Vereniging van Leraren Levende Talen

Verklaringen over de naam Beesel staan in diverse boeken en tijdschriften. Enkele onderzoekers hebben voor de verklaring van de naam Beesel de naam 'Bieslo' (bies + lo) gecreëerd. Bieslo is in feite een fictieve Nederlandse naam, een landschappelijke aanduiding zoals Biesbosch. Deze naam is echter nergens in historische documenten terug te vinden en is in de praktijk nooit als plaatsnaam gebruikt. We kennen Bieslo wel als naam voor de inmiddels 100 jaar oude voetbalvereniging.

De dialectnaam voor biesen is beze. Deze oude benaming vormt de kern van de huidige plaatsnaam Beesel, in het dialect Bezel genoemd. De oudste schriftelijke vermelding 'Beessel' stamt uit 1275 en kort daarna 'Besel' (1294). Toen bestond deze dialectnaam al. Later hebben overheidsklerken en ambtsdragers van alles van de naam Beesel gemaakt: Bysel, Bijssel, Bisel, Biessel, Biezel, Bessell, Besell. In de loop der tijd kreeg Beesel langzaam zijn oude dialectnaam op papier weer terug: Besel (1577) en Beezel (1785).

Bezel met -z- is de zuivere dialectuitspraak en geschreven in de moderne officiële dialectspelling. Beesel is een samenvoeging van twee basiselementen, bies + lo. Bij de naamverklaring is altijd vanuit het Nederlands geredeneerd en niet vanuit het Limburgs. Niemand heeft zich afgevraagd waarom de plaats nooit Bieslo heeft geheten, terwijl in heel Limburg diverse plaatsen met -lo bestaan. Het eerste element van Beesel gaat terug naar de Germaanse oervorm 'beuso' die 'biezen' betekent. In de loop van duizenden jaren evolueerde de oervorm tot het dialectwoord beze. Biezen is een algemeen Nederlands woord. Bees- vormt het eerste element van de naam Beesel. Biezen zijn hier beze. Die beze werden gebruikt door 'de matter en de körper' voor het vervaardigen van o.a. matten, stoelzittingen en korven. Over het tweede element -el valt meer te verklaren. Hiervoor moeten we teruggaan naar -lo. Dit

-lo stamt af van de Germaanse oervorm 'lauha', die later 'loh' en 'lo' werd. Over dit -lo zijn een drietal verklaringen ontstaan: een (eiken)bos / een open plek in een bos / bosjes op hogere zandgrond'. Daarnaast bestaat ook een tweede geheel andere betekenis van -lo. Dit -lo betekent 'plas, poel, natte weide, moerasgebied'. Het stamt af van de Germaanse vorm 'lahwa'. Venlo dankt zijn naam hieraan, een plaats die ontstond in drassig laagveengebied. Lauha en lahwa, qua betekenis verschillend (bos / moeras), eindigen uiteindelijk samen in -lo. De uitgang -lo veranderde soms in -le / -el. Enkele voorbeelden zijn o.a. Baarle, Goirle / Bladel, Meppel.

Naast schriftelijke bronnen zijn landschappelijke factoren cruciaal voor de bepaling van de herkomst van -lo. Plaatsen in Noord-Limburg die -lo definitief in de officiële Nederlandse plaatsnaam hebben opgenomen zijn: Venlo, Baarlo, Merselo, Oirlo, Meerlo, Melderslo. De dialectnaam wijkt hier -met uitzondering van Venlo- vanaf: Baolder/Balder (Baarlo), Maersele (Merselo), Oeldere (Oirlo), Mieëldere (Meerlo), de Melderse (Melderslo).

In sommige dorpen aan de westkant van de Maas in Noord-Limburg sprak men vroeger van 'Vènnel' in plaats van Venlo. Deze verdwenen vorm met -el komt overeen met de -el in Bezel. Baarlo vormt een merkwaardige uitzondering. In de volksmond is het niet Baorle of Baorel maar Baolder/Balder. Kessel valt niet in de groep van -lo. Kessel stamt van het Latijnse castellum, dat kasteel betekent.

De dialectnaam Bezel gebruikten al de vroegste inwoners van Beesel. Op twee letters na is de officiële Nederlandse plaatsnaam Beesel identiek aan de oude dialectnaam Bezel.

Als we kijken waar Beesel ontstond, namelijk in het huidige Ouddorp, dan komt de derde verklaring van het oorspronkelijke Germaanse lauha het meest in aanmerking: een open plek op hoger gelegen zandgrond met bosjes en omzoomd door een waterrijk landschap met biesen. Mensen reisden eerst door het waterrijke landschap met biesen (beuso - beze) en dan bereikten ze de dorpskern op de hogere zandgrond met bosjes (lauha > loh > lo > el).

De Swalmbode, weekblad voor Swalmen, Boukoul en Asselt

Els Janssen-van Avesaath (samenstelling)

**Swalmbode jaargang 4 – nr. 16 zaterdag
19 april 1958**

Het patronaat

Iedere Swalmenaar zal er wel van overtuigd zijn dat onze jeugdbeweging zowel voor jongens als voor meisjes reeds lang zeer slecht behuisd is geweest. Nu begint het dan toch te dagen in het oosten. Op Gevaren hebben nu reeds maanden 'n aantal jonge mannen avond aan avond gewerkt met bewonderenswaardige opoffering. Voor hen speciaal zal het een grote voldoening zijn als zij, naar wij hopen met Pinksteren aan de Swalmer bevolking kunnen laten zien, wat er dan klaar gekomen zal zijn. Deze jongemannen laten zien dat zij er heel veel voor over hebben. Dit moge ook een aansporing zijn voor anderen om hun deel bij te dragen. Op 1e Pinksterdag hopen we dit gebouw in te zegenen en op 2e Pinksterdag hopen we daar een fancy-fair te houden, die klinkt als een klok. Daarbij rekenen wij op het medeleven en de medewerking van de hele Swalmer bevolking.

M. Niessen – kapelaan

Swalmbode nr. 17 – 26 april 1958

De Swalmenaren zullen er vermoedelijk wel haast aan gewend geraakt zijn, dat 't pand Gevaren 1 heel erg rommelig was. Velen zeiden al: "Wat wil men daarmee, daar is toch niets van te maken." Inderdaad zag 't er een hele tijd tamelijk hopeloos uit. Maar nu moet u op 1e Pinksterdag eens 'n wandelingetje naar Gevaren maken en dan komt u maar eens zien. Wat is er te zien en wat gaan we ermee doen?

U komt binnen in een brede gang en dan heeft u links het vergaderlokaal van $4\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ meter. Daar kunnen vergaderingen in kleiner verband gehouden worden en lessen worden gegeven zoals bv. de zeer belangrijke godsdienstcursus voor 18-jarigen. Rechts heeft u dan de z.g. stafkamer voor bestuur en leiders. Achter in deze gang ligt een w.c. Daarvoor komt u rechts in de vestiaire, waar u

jas en hoed kwijt kunt. Bovendien kunnen we daar alle poetsmateriaal opbergen. Daar bevindt zich ook de trap naar de kelder, waar we stookmateriaal bewaren. Dan komt u weer in 't

gangetje, waarin u rechts de deur naar de keuken vindt. Er worden ook wel eens weekends en feestelijke bijeenkomsten gehouden met beroemde koffietafels en bovendien hebben jonge mensen wel eens dorst, om welke reden er 'n doorgeefluik is aangebracht ten dienst van onze Kajotters. Achter de keuken ligt nog een donkere kamer. Voorbij de keuken komt u in 't grootste lokaal 8×8 meter. Dat wordt dan het tehuis voor onze Kajotters. Speciaal de arbeidende jeugd heeft behoefte aan een eigen home, waar ze gezellig bij elkaar kunnen zijn om besprekingen te houden en zich te ontspannen. Daarachter ligt nog een lokaal van $7\frac{1}{2} \times 4$ meter dat speciaal is ingericht voor handenarbeid. Daar kunnen de jongens radio's bouwen, tekenen, boetseren, speelgoed maken enz. Achter het gebouw hebben we dan nog een bergruimte.

Wat dan ook heel belangrijk is dat we bij dit gebouw 'n ruim terrein hebben, waar buiten gespeeld en gesport kan worden. Voordat dit terrein hiervoor geschikt is zal er echter nog veel aan moeten gebeuren. Wat dan verder nog heel belangrijk is, is dat er daar een terrein ligt, waarop nog eens een nieuwe patronaatzaal en een eigen home voor Jong Nederland zal kunnen verrijzen. We komen op het een en ander nog wel terug maar we meenden, dat het dienstig was u enig beeld te geven van wat er op Gevaren 1 te vinden is en waarvoor het gebruikt kan worden.

M. Niessen – kapelaan

Swalmbode nr. 18 – 3 mei 1958

Er staat kleur aan te komen, dankzij de medewerking van de Swalmer schilderspatroons en hun personeel. Al is het voor de schilders nu een drukke tijd, zij willen hieraan toch hun medewerking verlenen. Zoals overal geldt ook hier; vele handen ma-

ken licht werk. Er is toch nog veel te doen. Speciaal de Kajotters hebben hier massa's werk verzet. Op 1e Pinksterdag hopen we u het resultaat van al dit zwoegen te laten zien. Er beginnen reeds giften binnen te komen voor de inrichting en de aankleding van het gebouw. Daarvoor onze hartelijke dank. De plannen voor de fancy-fair beginnen vaste vormen aan te nemen. Het belooft een feestelijke gebeurtenis te worden. Goede mensen, die prijzen beschikbaar willen stellen, worden verzocht even een tip te geven (tel. nr. 291 of 297) en de prijzen worden gaarne afgehaald.

M. Niessen – kapelaan

Swalmbode nr. 18 – 17 mei 1958

Nog ruim 14 dagen en het zal Pinksteren zijn. Dat betekent voor ons, dat dan het Kajotterslokaal en de andere vertrekken van het jeugdhuis Gevaren in gebruik genomen gaan worden. We hopen en vertrouwen dat het schilderwerk tijdig klaar komt en we willen bij deze graag nog 'n oproep richten tot allen die dit vak verstaan, om ons daarbij te helpen. Nog ± 70 werkuren en dan is het weer klaar.

Ook hier geldt: vele handen maken licht werk. Aan dit gebouw is door velen belangeloos veel werk verzet. Ondanks dit is het toch wel vanzelfsprekend, dat er veel kosten zijn. Wij zijn het kerkbestuur

zeer dankbaar dat het ons in de gelegenheid heeft gesteld om dit verblijf voor onze jeugd te krijgen. Om bij te dragen in de kosten willen we daarom op 2e Pinksterdag een grote fancy-fair organiseren. De opzet hiervan brengt mee, dat we zeer veel jongens nodig hebben om deze te doen draaien. We rekenen erop dat alle jongens gaarne aan deze fancy-fair zullen meewerken en dat ieder ook de taak zal volbrengen, waarvoor hij zal worden aangewezen. Alleen door vlotte en royale samenwerking zullen we iets tot stand brengen. Zo hopen we, dat Swalmen op 1e Pinksterdag 'n feestelijke opening en op 2e Pinksterdag 'n uitbundige fancy-fair zal beleven.

M. Niessen – kapelaan

Swalmbode nr. 20 – 17 mei 1958

Het mag gerust wat vaker gezegd worden, dat er ook goede mensen op deze aarde zijn en ook, dat de jeugd toch ook vaak goede dingen doet. Wij vinden het persoonlijk een prestatie van onze jongens, die ze daar op Gevaren geleverd hebben. Een jaar geleden wilde men niet geloven dat het iets worden kon, maar dankzij het opofferend werk van velen is het geworden tot wat de inwoners van Swalmen met Pinksteren kunnen zien. Alle activiteiten van jeugdwerk, waarvoor geen lokaal van grote inhoud nodig is, kunnen hier worden gedaan. We hopen, dat speciaal de arbeidende jeugd hier

een tweede thuis moge vinden, waar de jongens elkaar kunnen ontmoeten in een fijne sfeer, waar ze gezonde ontspanning vinden, waar ze elkaar helpen hun problemen op te lossen, waar ze inspiratie mogen vinden voor een christelijke vormgeving van hun leven in opbouw. Dat dit gebouw voor onze jongens een zegen moge zijn, willen we God afsmecken bij de inzegening op 1e Pinksterdag. Daarna willen we dan gaarne aan de autoriteiten en genodigden de gelegenheid geven tot bezichtiging en de andere Swalmenaren nodigen wij uit om op 1e

Schilderspatroons. V.l.n.r.: Pierre van Dael, Sjeng Schreurs, Pierre Geraedts, Heinz Peerboom, kapelaan Niessen, Frans Buschman, Frans van den Hoff, Hein Rosbender, Thijs Suilen, Wiel van Dael, Piet Alers

Pinksterdag in de namiddag een wandelingetje naar Gevaren te maken, waar ze dan van 16.00 tot 20.00 uur het gebouw kunnen bezichtigen.

Op 2e Pinksterdag willen we alle Swalmenaren gaarne de kans geven een feestelijke avond bij ons door te brengen en tevens de kans om hun bijdrage te leveren voor opbouw en inrichting van dit jeugdhuis. Als inzet van de fancy-fair zullen u de komende week loten aangeboden worden van een heel aparte en grandioze loterij, waarvan de trekking op de fancy-fair zal plaatsvinden. Dit wordt iets heel bijzonders, want met een lot van één gulden kunt u 50 maal, let wel vijftig maal trekken voor vijftig prijzen en als u tot de gelukkigen behoort en een prijs getrokken hebt, gooi dan a.u.b. uw lot niet weg, want met datzelfde lot zou u nog 49 andere prijzen kunnen krijgen!!! Zo'n charmante loterij zult u nog wel nooit hebben meegemaakt. Daarom willen wij dit evenement op dezelfde avond nog wel enige malen herhalen. Koopt dus op voorhand een lot, dan kunt u terstond beginnen met winnen. De komende week verwachten we natuurlijk heel wat jongens om de fancy-fair op te bouwen. Zij die een prijs willen geven gelieven nr. 291 of 297 te bellen.

M. Niessen – kapelaan

Swalmbode nr. 21 – 24 mei 1958

Jeugdhuis Gevaren

Eerste Pinksterdag: opening en inzegening

Heel Swalmen nodigen wij uit om dit feest met ons te vieren, nu door veler medewerking en opoffering onze jongens hun nieuwe tehuis kunnen gaan betrekken. Hiervoor vertrekken we vanaf de Markt om half twaalf in de volgende opstelling: Trommel- en Fluitcorps Heide, Jong Nederland, Studentenclub, K.A.J., Patronaat, Kon. Harmonie, Kerkbestuur, B. en W., Gemeenteraad, genodigden en belangstellenden. Bij aankomst voor het jeugdhuis stellen we ons op in carré, we hijsen de vlaggen, waarna de Edelachtbare Heer Burgemeester de officiële opening zal verrichten. Daarna zal de Zeer Eerwaarde Heer Pastoor de inzegening verrichten. Dan willen we Kerkbestuur, B. en W., Gemeenteraad en genodigden gelegenheid bieden om het gebouw te bezichtigen.

(1963) De studentenvereniging, die ook onderdak had in Gevalren, terug van Eschweiler.

Om alles prettig en rustig te laten verlopen willen we de andere belangstellenden verzoeken om na de Vespers tot 8 uur het gebouw te komen bezichtigen. Men zal zeker benieuwd zijn te zien, wat ervan geworden is en in welke lokaliteiten onze jongens zich zullen kunnen nestelen. Er zullen dan altijd bestuursleden en leiders aanwezig zijn, waarvan u nadere inlichtingen kunt krijgen over de werking van ons jeugdwerk.

Tweede Pinksterdag verwachten we allen dan weer bij ons terug voor een feestelijke fancy fair. Er zal veel te beleven zijn, er zullen veel en prachtige prijzen te winnen zijn en we verwachten heel veel mensen, maar vooral verwachten we, dat U een prettige en feestelijke middag en avond zult hebben. U kunt daar terecht van 2 tot 12 uur. Een heel leger van jongens staat daar voor U klaar. Er is ons warm en zonnig weer beloofd en dan is het heerlijk er eens uit te zijn en bovendien kunt U dan nog beladen met prijzen weer naar huis terugkeren. We houden er een loterij, zoals U nog nooit heeft meegemaakt. Dan zal er zijn het van ouds bekende Rad van Avontuur. Uw behendigheid kunt U beproeven aan diverse stands met alle mogelijke attracties. U kunt er schieten en gooien. Een goed glas bier kan Uw dorst lessen, maar bovendien kunt U proeven van diverse wijnen. U kunt binnen en buiten verblijven, onder tenten en in de open lucht. Op het witte doek kunt U Swalmer mensen zien als nieuwe

filmsterren. Kortom, het belooft een feest te worden. Wij nodigen heel Swalmen uit eerste en tweede Pinksterdag met ons mee te vieren en zijn U bij voorbaat dankbaar voor Uw belangstelling.

Namens de Jongensjeugdbeweging: K.A.J., Jong Nederland, Studentenclub, Patronaat en Jongensclubs.

M. Niessen, aalmoezenier

Fancy-fair jeugdhuis Gevaren

Wellicht is het prettig op voorhand te weten, waar U gedurende de fancy-fair op Gevaren de voor U aantrekkelijke activiteiten kunt vinden. Daarom volgt hier een overzicht:

In het jeugdhuis: eerste deur links: bar, waar bier, limonade To you, coca cola, chocomel gedronken kunnen worden. Door de gang en vestiaire komt U dan in het Kajotterslokaal, waar U een heerlijk glas wijn kunt nuttigen. Bovendien kunt U daar iets eetbaars nuttigen, zodat U niet van honger naar huis hoeft te gaan. In het jongensclublokaal, ingang aan de zijde van Gevaren rechts, worden films gedraaid van installatie van Pastoor Schmitz, klokkenwijding, districts- en Sparta toernooi, Kamp Jong Nederland en van de Kajottersbedevaart naar Rome. Allemaal Swalmer filmsterren.

Buiten achter het gebouw: in de tenten bar met bier, limonade enz. Tegen de achterzijde van het gebouw Rad van Avontuur en onze grandioze lo-

terij. Langs de twee andere zijden van het terrein staan de stands, waar U kunt schieten, gooien, trekken enz. Verder staan er overal tafels en stoelen, waar U gezellig bij elkaar kunt zitten en waar U bezoek moogt verwachten van enkele Amerikanen, die U heel goedkoop aan mooie spullen willen helpen. U ziet, dat het erg prettig zal zijn, daar te vertoeven en als U er eenmaal bent, kunt U gewoon niet meer weg.

Wordt vervolgd.

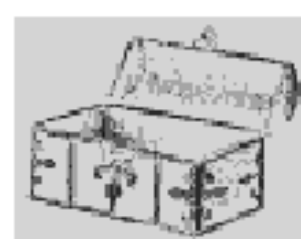
Leuk om te bewaren (15)

Soms kom je ze ineens weer tegen: foto's of objecten uit je eigen verleden, die een beeld geven van hoe het vroeger was. Het kunnen ook documenten zijn die bij het opruimen van de bezittingen van een overledene tevoorschijn komen. Het zou toch zonde zijn als die voor altijd zouden verdwijnen. Stap er daarom eens mee naar de Heemkundevereniging. U hoeft ze niet af te geven, maar we kunnen ze inscannen en hebben daarmee wellicht nog jaren materiaal voor deze rubriek in Biejeingezeumerd:

Een kleebrorstel en twee radeerwielletjes van kleermaker Chr. Engels

Uit de oude doos

In 2019-3 heeft een serie foto's van leerlingen gestaan, die na reacties van derden, niet bij elkaar in de klas bleken te hebben gezeten. Is er een verband tussen deze kinderen uit 'een klas van meester Bergmans'?

Uw reacties zien wij graag tegemoet via redactie@mhvs.nl of via één van de telefoonnummers van de redactieleden, vermeld op de binnenkant van de kافت.

Bij voorbaat hartelijk dank.

In deze Biejeingezeumerd vindt u een foto van tafeltennisclub NOAD, opgericht in 1950, uit Reuver. De bij ons bekende namen zijn: bovenste rij: Ger Lensen, Fred Geraeds, Jan Pollen, Jan Killaars

midden: Piet Pubben, Baer Geerlings, Wiel Aelen, ?, Ton Willems, Sjaak Janssen, Ton a.d. Boom, Sjaak Dings, Theo Wassen

zittend: ?, Wiel Feuler, Jo Gommans, ?, Sjaak Schrijvers, Lei Vaessen, Hub Simons.

Weet u de ontbrekende namen? De redactie verneemt het graag van u.

OËTS WAAS HEEJ EIN DELTA VAN MAAS EN RIËN,
EIN TRAOGHE SJTRUIMING BRACH ÔS KLEI, HIEL FIËN.

DAE KLEI VERBÖRG 'T LAEVE VAN VURHAER
EN GETUUG VAN EIN KLIMAAT MET WERMER WAER,
MET FOSSIELE DIE EINE ANGERE WAERELD TOENE,
WOË APE, ZEBRA'S EN DE MAMMOET WOËNE.

MAAR DE IËSTIEJE HEBBE EUR VERJAAG,
DE KELT HAET EUR TE ZIER BELAAG.

ALLEIN DET FUNDAMENT VAN KLEI DET BLEEF,
DEZE GRÏNK IS ÔS DIERBAAR EN BLIEF ÔS LEEF.

WANT DAE HAET GEZÖRG VUR BED EN BROËD
EN BEWAARDE ÔS DÖK VUR GROËTE NOËD.

ÔET KLEI GINGE WEEJ PANNE KLETSE,
'T VEUR VAN D'N AOVE DEEJ 'T LETSTE.

VAN DE PAS TOET SJELKESBAEK

DET HADDE DE ROMEINEN AL ÔNTDEK,
WEEJ VÏNGE EUREN AOVE, DOOR GRÏNK BEDEK.

ÔS VOEDINGSAOR WAAS ALTIËD MODER MAAS,
ZE GUËF DÖK VUËL, MAAR BRINGK HELAAS

NEET ALLEIN KLEI, MAAR OUCH RIVIERZANK,
DOOR WINK VERSJTUUF EUVER HIEL ÔS LANK.

KERKBERG, BAOLEBERG, KREKELSBERG, ALLES IS ZANK,
VAN SJTEYL TOET RUIVER VORME DIE ÔZZE RÖKSJTRANK.

WEEJ HEBBE DAO GESJPULD MET DE ZANK IN DE ZÖK,
AAN DET ÔNBEZÖRG GELÖK DINKSE NAG DÖK.

'T IS DEZE GRÏNK DAE MINSE VEURTBRACH,
GETEIKEND DOOR LAEVESLÖS EN KRACH.

ZE BLEVE EUVER-END, OUCH IN KWAOJE TIEJE,
WANT MET LEEFDE EUVERWINSE OUCH 'T LIEJE.

PAUL NIESSEN 2016

Bij de Hamar
Stevensplein in Belfeld

Foto's in (woon)zorgcentrum Amaliahof en St. Jan Baptist

Als men zorgcentrum St. Jan Baptist binnenloopt, ziet men er sinds enkele jaren aan de wand van de voormalige receptie en in het restaurant diverse foto's, afkomstig van de MHVS en sinds december 2018 ook bij de beide ingangen van Amaliahof I en II.

De werkgroep Geschiedenis is gevraagd om oude foto's aan te leveren en in te lijsten zodat de bewoners bij de foto's herinneringen kunnen ophalen en elkaar verhalen kunnen vertellen.

Er hangen bij de ingang én het restaurant van St. Jan Baptist tot en met maart 2020 foto's van het Groene Kruis. De foto's zijn van het 25-jarig bestaan van het Groene Kruis, afdeling Swalmen, 18 maart 1948 en uit de jaren 1952-1953.

In woonzorgcentrum Amaliahof hangen ook tot en met maart 2020 onder andere de volgende foto's: de St. Jozefschool uit 1968, Veldpoort Swalmen uit 1938, Grens Nederland-Duitsland in 1974 en De

Markt in 1962 met 'den Hook', daarachter de Harmoniezaal.

Verder foto's uit het verleden van Swalmen, zoals Nelly Beek in haar handwerkwinkel, Hoogstraat 25, Slagerij Herman Cox, Boutestraat 2 en Bakkerij Tijssen, Rijksweg Zuid.

Het is een halfjaarlijkse wisseltentoonstelling met telkens andere oude foto's uit het archief van de MHVS.

Wij hopen dat u al nieuwsgierig bent geworden. Laat u verrassen!

De Mariahoeve in Belfeld

W. Verdiepen

Aan het einde van de Broekstraat in Belfeld, op nummer 43, vinden we een opvallende boerderij met muren van rode en witte bakstenen. Op een informatiebord voor het huis staat dat de boerderij in 1928 werd gebouwd voor het echtpaar Frans Hubert Geraats en Johanna H. Kurstjens. Nader onderzoek leerde mij al snel dat hier iets niet klopte.

Frans woonde sinds zijn eerste huwelijk altijd aan de Zandstraat in Belfeld. Hij was zeker niet de bouwer van de Mariahoeve.

N.B. Twee zussen van Anna Catharina Nijs kwamen in dienstbetrekking in Belfeld en huwden ook met Belfeldenaren.

Hubertina Catharina Nijs trouwde met Ben

Thijssen (van de 'Krommen Hein'). Ben was de caféhouder in de 'Krommenhook'.

Catharina Helena Hubertina Nijs trouwde met Frens Thijssen (ook van de 'Krommen Hein'). Frens was o.a. loonwerker en eigenaar van 'd'n Dorskas'.

Frans Hubert Geraats, is geboren te Tegelen op 14-10-1883 en overleden op 69 jarige leeftijd op 2-12-1952. Zijn ouders waren Ludovicus Geraats en Petronella Rulkens.

Frans huwde op 14-10-1917 te Belfeld met Johanna Hubertina Kurstjens, zij is geboren te Belfeld op 10-07-1884 en daar overleden op 35-jarige leeftijd op 7-10-1919.

Op 7-05-1918 werd uit hun huwelijk een zoon geboren: **Gerardus Ludovicus Geraats**. Deze zoon is

op 73-jarige leeftijd ongehuwd overleden te Venlo op 24-04-1992. Op 7-10-1919 werd een tweede kind levenloos geboren en ook moeder Johanna overleed bij deze geboorte.

Vervolgens is Frans Geraats opnieuw gehuwd op 8-04-1921 te Baexem met Anna Catharina Nijs, geboren te Grathem op 28-03-1891 en overleden op 80-jarige leeftijd op 12-2-1972. Uit dit huwelijk werden nog vier kinderen geboren:

Petronella Anna Elisabeth (Nel) geboren 21-03-1923, overleden 12-12-2004 (81), zij was de weduwe van Herm Boonen.

Elisabeth Anna Hubertina (Lien) geboren 10-04-1924, overleden 12-01-2018 (93), zij was de weduwe van Dré Leenders.

Maria Helena geboren 26-05-1928, ze was gehuwd met Paul van Cleef

Maria geboren 27-02-1933

De bouwvergunning uit 1928 voor de Mariahoeve staat op naam van Joannes Franciscus Geraats

Deze bouwvergunning werd op 7 juni 1928 aangevraagd en al op 30 juni 1928 verleend aan Joannes Franciscus Geraats die dan al woont aan de Groenstraat in Belfeld. Hij blijkt een broer te zijn van Frans Hubert.

De ouders Geraats-Rulkens uit Tegelen hadden overigens acht kinderen. Frans was de oudste, Maria de derde en Sjang de vijfde.

De naam Geraats werd indertijd vaak nog op verschillende manieren geschreven (Geraets, Gerarts, Geradts enz.) waardoor er makkelijk verwarring kan ontstaan bij het opzoeken van allerlei gegevens over deze familie.

Johannes Franciscus Geraats, ('Sjang') is geboren te Tegelen 8-10-1892 en overleden te Tegelen op 14-8-1977 (84), en daarna begraven in Beesel. Hij huwde op 17-5-1920 in Linne met Margaretha Hubertina Creemers, geboren te Linne op 04-05-1894 en overleden te Tegelen op 29-06-1976 (82) en eveneens begraven in Beesel.

Het gezin woonde eerst in Tegelen, in 1922 verhuisde men naar Neerkant (gemeente Deurne) en in 1928 werd de nieuwe boerderij aan de Broekstraat in Belfeld betrokken. In 1936 trok men voor korte tijd naar Beesel om in 1937 weer terug te keren in Belfeld, nu op de eenzaam gelegen hoeve boven op de Horsterberg.

Uit hun huwelijk werden vier kinderen geboren:

Maria Petronella Gertruda, 30-05-1921 te Deurne

en overleden in Gennep 14-4-2008 (86). Ze was gehuwd met Egbert Omloo.

Margaretha Petronella Gertrudis, geboren 8-10-1922 in Deurne en daar overleden op 26--3-1923 (5 maanden).

Ludovicus Hendrik Johannes Franciscus, geboren 18-11-1923 in Deurne en overleden te Maastricht op 31-5-1998 (74). 'Wieke' is begraven in Belfeld en was vrijgezel.

Gertrudis Petronella Elisabeth, geboren 17-04-1925 in Deurne.

Maria Catharina Geraats, een zus van Sjang Geraats, was in 1920 gehuwd met Arnold Gerardus Kurstjens uit Belfeld. Zij verhuisde toen samen met haar man naar de gemeente Deurne om daar een boerenbedrijf te beginnen (overigens was Johanna Kurstjens, de eerste vrouw van Frans Geraats, een zus van deze Arnold Gerard Kurstjens). De families Geraats en Kurstjens hadden daardoor vermoedelijk veel onderling contact.

In elk geval besloten Sjang en zijn vrouw Margaretha al vrij kort na hun huwelijk ook naar de gemeente Deurne te verhuizen. Daar was immers door de turfafgravingen veel grond beschikbaar voor de landbouw. Ze vestigden zich in Neerkant, een dorp op de grens van Brabant en Limburg.

In 1924 werd Sjang Geraats in Neerkant geconfronteerd met het feit dat hij grond af moest staan aan de Limburgse Tramweg Maatschappij (L.T.M) voor de aanleg van de trambaan Horn-Deurne. In de krant 'de Zuid-Willemsvaart' kunnen we uit de Burgerlijke Stand van Deurne aflezen dat het gezin Geraats woonde in Neerkant, de straatnaam werd er niet bij vermeld; er woonden in dat dorp kennelijk nog zo weinig mensen dat de vermelding 'Neerkant' als adres voldoende was. In diezelfde krant zien we op 26 mei 1928 vermeld dat Joh. F. Geraats en ge-

zin zijn vertrokken naar Belfeld.

Het huis in Belfeld werd gebouwd door aannemer en architect W. Basten uit Neerkant. Bij het bouwen van dat huis hebben Sjang en zijn vrouw volgens getuigenverklaringen zelf flink meegeholpen. Men sprak er met bewondering over.

Op 23 november 1929 vinden wij een advertentie met dankbetuiging van Sjang Geraats aan een Haagse verzekeringsmaatschappij voor de coulante afwikkeling en uitbetaling van de windhoos schade van 12 november j.l.

In december 1929 vraagt 'Jean' Geraats vergunning voor het bouwen van een hekwerk op een muurtje en voor de bouw van een loods, alles te vervaardigen van 'degelijk materiaal en hout van voldoende zwaarte'. Hij ondertekent de aanvraag met 'J.F. Geraats, Mariahoeve' (Mariahoeve). Reeds op 14 januari 1930 wordt de vergunning verleend. In november 1930 treedt Geraats, samen met P. Bolten op voor de maatschappij Ceres als aanwijzer bij de verkoop van ruim 840 Canadese populieren.

In de dertiger jaren van de vorige eeuw heerste grote werkloosheid en hadden velen het moeilijk om rond te komen. Ook Sjang Geraats kwam in grote problemen terecht.

In de Venlose Courant van 2-5-1936 lezen wij dat hij OP EIGEN VERZOEK door de rechtbank in Roermond per 1 mei 1936 in staat van faillissement is verklaard. Mr. M. v.d. Grinten wordt benoemd tot Rechter commissaris en Mr. Armand Geurts tot Curator. Korte tijd later zien bewoners van de Broekstraat het gezin in tranen vertrekken. Het paard trekt een kar die beladen is met de schamele bezittingen die ze nog mochten behouden. Alles wat ze met hard werken hadden opgebouwd waren ze kwijt. Toch keren ze binnen een jaar terug in Belfeld en weten daar opnieuw een bestaan op te bouwen. Daarover vertel ik graag wat in een volgend artikel.

De boerderij kwam na het faillissement in eigendom van enkele familieleden van Sjang Geraats. We lezen vervolgens nog een opmerkelijk feit in de Limburger Koerier van 14 sept 1937. Veldwachter Filla uit

Belfeld heeft dan een viertal leerplichtige jongens van hier bekeurd ter zake van aardappelstroperij op de boerderij Mariahoeve te Belfeld.

Na het vertrek van de Sjang Geraats bewonen diverse gezinnen als pachter de boerderij. Allereerst de familie Wiel Hovens-Janssen. In januari 1939 verkopen ze een 9-jarig ruinpaard (beste werker) en in 1943 vragen ze een kleine jongensfiets en een kinderwagen te koop. Ook deze familie zat het echter niet mee op de boerderij. In 1948 overleed moeder Antonia Janssen en liet haar man achter met vijf kinderen. Inmiddels woonde ook het gezin van Frans Martens en Anna Hovens (een zus van Wiel) in de hoeve. Zij zijn begin vijftiger jaren met hun vier kinderen geëmigreerd naar Australië.

Daarna, rond 1950, woonden er o.a. nog de volgende mensen: het gezin van Wiel Hillekens en Trees Boonen. Zij hadden een helft van het huis, in het andere deel woonde de familie Schouten (de man werkte bij een wegebouwbedrijf en nam soms zijn wals mee naar huis....).

Vanaf 1958 kwam de familie Leenders en daarna de familie Dijkman ('Teun de Schillenboer'). Uiteindelijk is het pand in 1983 aangekocht van de eigenaren Geraats (broers en zussen van de oorspronkelijke bouwer) door Theo Aan de Brugh en zijn vrouw Marleen Achten. Zij hebben daar nog steeds een boerenbedrijf, maar hebben het geheel ook schitterend opgeknapt en verbouwd en er een fraaie horeca gelegenheid aan toegevoegd. Zie hun website www.Mariahoeve.nl

Bronnen: Gemeentearchief Venlo, krantenarchief Delpher, gesprekken met Lies Boots-Thijssen, Marleen aan de Brugh-Achten en Maria Timmermans-Hillekens.

Vlottende waterranonkel in de Swalm

Onderstaande is een redactionele samenvatting van het B-ware onderzoek dat in opdracht van de Provincie Limburg werd gedaan naar de achteruitgang van de Vlottende waterranonkel in de Swalm (Loeb, Smolders & Roelofs, 2017); dit ter voorbereiding van het N2000 beheerplan, waartoe het Kernrapport en het Hoofdrapport (Natura 2000-plan Swalmdal (148) - sept. 2018) werden geraadpleegd.

Deze samenvatting werd eerst voorgelegd aan de auteurs van voornoemde publicaties. Roermond, 23 september 2019, Harry Tolkamp, h.tolkamp@wxs.nl

Vlottende waterranonkel in de Swalm

Het gaat slecht met de Vlottende waterranonkel in de Swalm. Onderzoek heeft een mogelijke oorzaak van de achteruitgang achterhaald: een onbalans in voedingsstoffen.

Zo'n 15 jaar geleden begon de waterplant Vlottende waterranonkel langzaam uit de Swalm te verdwijnen, van vrachtwagens vol in 2000 naar enkele plukken in 2018. Ook andere waterplanten verdwenen langzaam.

In de Swalm is de soort aangewezen als doelsoort voor het N2000-gebied het Swalmdal en de Kaderrichtlijn Water. Hierdoor hebben het waterschap Limburg samen met de Provincie Limburg de verplichting om de soort te behouden. De Vlottende waterranonkel is een typische waterplant van snelstromende

wateren en was zeer kenmerkend voor het beeld van Swalm.

In het verleden werd de Swalm sterk gevoed met matig hard water met vrij hoge sulfaat- en hoge nitraatconcentraties. De voedingsstoffen fosfaat en nitraat waren in ruime mate aanwezig. Sinds de jaren '80 zijn deze concentraties afgenomen en vooral fosfaat en ammonium is zeer sterk afgenomen, terwijl de nitraatconcentraties relatief hoog bleven. Dat komt vooral door de betere zuivering van het huishoudelijk afvalwater gericht op het verwijderen van fosfaat en ammonium. Hierdoor kan er een onbalans ontstaan zijn in de voedingsstoffen waardoor de Vlottende waterranonkel (en veel andere waterplanten) een verkeerde verhouding aangeboden krijgt, met name omdat Vlottende waterranonkel alleen ammonium kan gebruiken en geen nitraat; dit in tegenstelling tot veel andere waterplanten. Een andere oorzaak zou koolstofgebrek kunnen zijn, dat ontstaan is in de matig gebufferde Swalm doordat het water basischer (minder zuur) is geworden.

De Swalm, een natuurlijke en wilde beekloop

De Swalm is een snelstromende beek met helder zuurstofrijk water. Kronkelend door de vochtige elzenbroekbossen baant ze zich een weg richting de Maas. Onderweg voedt ijzerrijk maar slechts matig kalkrijk bronwater het beekje. Deze bijzondere hydrologische (studie van het gedrag en de eigenschap

van water in de atmosfeer, op en onder het aardoppervlak) omstandigheden maken dat het gebied plek kan bieden aan vochtige alluviale (los materiaal dat als sediment door een rivier is afgezet) bossen. De snelle stroming en het zuurstofrijke water, met kiezels, grof grind en fijn zand maken de beek geschikt voor beken en rivieren met waterplanten, waarbij vlottende waterranonkel de meest kenmerkende soort is.

In de beek komt de vis rivierdonderpad voor. De vochtige alluviale bossen met kenmerkende broekbosplanten als

moeraszegge en liesgras zijn leefgebied van de zeggekorfslak. Verder leeft in de bossen de bever, deze knager vormt het landschap mede en zorgt voor dynamiek in de boombegroeiing. Tot slot is nog een stuk stroomdalgrasland beschermd, een droog min of meer voedselarm soortenrijk graslandtype op open zandige en kalkrijke bodems. Dit groeit op de terrasrand net voorbij de plek waar de Swalm in de oude Maasmeander uitmondt; dit gebied is bekend onder de naam Donderberg, net ten zuiden van Rijkkel.

Van internationaal belang

Vanwege de snelstromende Swalm met zijn zuurstofrijke en heldere water is het terrein leefgebied voor zeldzame plantensoorten als de vlottende waterranonkel. Voor de plantengemeenschap van snelstromende beken gold de Swalm als een van de drie belangrijkste gebieden in Nederland. Binnen het Swalmdal komen ook nog eens twee prioritaire habitattypen voor, waarvoor Nederland bijzondere verantwoordelijkheid draagt en waaraan met prioriteit moet worden gewerkt. Voor het Swalmdal geldt dit voor de stroomdalgraslanden en beekbegeleidende bossen.

Natura 2000 : Beken en rivieren met waterplanten, subtype A met waterranonkels

Dit habitatype komt voor in de Swalm en is typerend voor snelstromende beektrajecten. In Nederland gold het Swalmdal als het op een na beste gebied voor dit habitatype (leefgebied), na het Grensmaasgebied. In het Swalmdal bestaat dit habitatype uit begroeiingen met de plantensoort Vlottende waterranonkel. Vlottende waterranonkel is een soort, voortkomend in snelstromende wateren die in het algemeen iets voedselrijk en redelijk kalkrijk zijn. Het is een meerjarige plant, aangepast aan snelstromende wateren; door de buigzame stengel kan de plant makkelijk met de stroming meebewegen. De bladeren bevinden zich grotendeels onder water, van juni tot augustus steken de witte bloemen boven het water uit. Ten tijde van de aanwijzing (in 2004) was zowaar de gehele Swalm begroeid met waterranonkel. Deze situatie geldt als referentie. Vandaag de dag wordt dit habitatype nog maar over een klein beektraject gevonden, het wordt opgedeeld in twee groeiplaatsen aan weerszijden van de oude Rijksweg middenin de dorpskern Swalmen. De staat van instandhouding is slecht. Dit komt met name door een dramatische

achteruitgang en een beperkt voorkomen over een klein oppervlakte. Met name de kwaliteit van het beekwater en de verhouding tussen verschillende voedingsstoffen zijn knelpunten hierbij.

Oorzaken van de achteruitgang

Eén van de mogelijke oorzaken van de achteruitgang ligt in de veranderingen in de waterkwaliteit en dan met name de nutriëntenconcentraties in de Swalm. De overbelasting en verontreiniging met fosfaat is sinds de jaren '80 sterk teruggedrongen door op de rwzi's (rioolwaterzuiveringsinstallaties) te defosfateren en het gebruik van fosfaatvrije wasmiddelen. Mogelijk ontstaat hierdoor een sterke P-limitatie voor Vlottende waterranonkel. Echter het aanbod aan nitraat is nog steeds hoog en afkomstig uit het grondwater (vooral afkomstig uit bemesting) en de rwzi's. Door het hoge aanbod van nitraat is er daardoor mogelijk sprake van een onbalans tussen N en P. Daarnaast preferiert Vlottende waterranonkel waarschijnlijk ammonium boven nitraat. Momenteel zijn de concentraties van ammonium echter laag, wat, zeker in combinatie met de hoge nitraatconcentratie een probleem kan vormen.

Een andere mogelijk oorzaak ligt in de lage koolstofbeschikbaarheid. Omdat de bicarbonaatconcentratie (HCO_3^-) in de Swalm van nature laag is en de pH hoger is geworden, waardoor de beschikbaarheid van CO_2 is afgenomen, kan de lage koolstofbeschikbaarheid een rol hebben gespeeld in de achteruitgang.

Ook vraat als factor in de achteruitgang is niet uit te sluiten, hoewel er geen directe waarnemingen zijn van vraat op Vlottende waterranonkel in de Swalm. Wel is geconstateerd dat er een toename van de dichtheid van vlokreeften is geweest in de periode dat Vlottende waterranonkel achteruitging. Uit literatuur is bekend dat vlokreeften Vlottende waterranonkel sterk kunnen begrazen. Bevers kwamen pas naar het gebied toen de achteruitgang al was ingezet, dus het is niet aannemelijk dat de achteruitgang samenhangt met hun toename.

Tot slot zou mede een oorzaak kunnen zijn de toename van zomerpiekafvoeren in de laatste decennia.

De oplossing

Met name de onbalans tussen de verschillende voedingsstoffen (fosfor, stikstof en bi-carbonaat) kan

een knelpunt zijn voor de kenmerkende Vlottende waterranonkel.

De oplossing richting de verbetering van de waterkwaliteit is het laten afnemen van de nitraatconcentraties, zodat de voedingsstoffen weer de juiste verhouding krijgen. Het stroomgebied ligt grotendeels in Duitsland en daar komt dan ook de grootste belasting vandaan. Daar moeten de maatregelen worden genomen, zoals extra stikstofverwijdering op diezelfde rwzi's, maar ook vermindering van de belasting van het grondwater door de landbouw. Nu

is wat de Swalm betreft de situatie ook nog erg bijzonder, omdat de Swalm sinds de start van de bruinkoolgroeves in Garzweiler midden jaren '80 grotendeels z'n voeding krijgt van bronneringswater uit de groeves. In een overeenkomst tussen Rheinbraun en het Duitse ministerie van Milieu van 1986 heeft Rheinbraun zich verplicht om vanwege Garzweiler I jaarlijks tot 55 miljoen m³ water te leveren, dat grotendeels wordt geïnfiltrerd of rechtstreeks in de beken wordt ingelaten (vooral in - bovenloopjes van - de Niers en de Schwalm). Dat is ook hard nodig want door de bruinkoolgroeves (300 m diep) is immers de grondwaterstroming naar de Swalm onderbroken. Deze infiltratie vindt plaats sinds 1991. Garzweiler II is in gebruik sinds 1998 en daar geldt zelfs een verplichting om tot 85 miljoen m³ water te leveren om de vochtige gebieden (met name het Natuurpark Schwalm-Nette) te beschermen. Dit water wordt geïnfiltrerd met behulp van zgn. infiltratiesleuven en/of rechtstreeks in de bovenlopen ingelaten. Dit water wordt overigens eerst behandeld in een waterfabriek bij Jülich, waar ijzer wordt verwijderd en zonodig ook kalk. Er wordt gestuurd op de hoeveelheid bi-carbonaat die in het in te laten water mag zitten, afhankelijk van het ontvangende oppervlakte- of grondwater. Wellicht ligt hier een ander deel van de oplossing, namelijk het infiltreren of inlaten van bicarbonaat-rijker water uit Garzweiler, wellicht bronneringswater dat niet is behandeld in de waterfabriek in Jülich.

Hoe lang nog?

Tot 2035 komt dit water uit het droogpompen van de groeves, daarna wordt dit geleidelijk vervangen door (gezuiverd) Rijnwater omdat er bij de afbouw

van de bruinkoolwinning steeds minder grondwater hoeft te worden opgepompt, tot de groeves sluiten in 2045. De groeves zullen zich dan langzaam vullen met regenwater, weer toestromend grondwater en aangevoerd Rijnwater, tot ze in 2080 gevuld zijn.

Herstelmaatregelen?

Herstelmaatregelen waar men geen spijt van hoeft te krijgen zijn o.a. de herintroductie (terugplaatsen) van Vlottende waterranonkel in de Swalm. Een dergelijke maatregel is aangekondigd in het N2000 beheerplan, met terug planten van de Vlottende waterranonkel op historische groeiplaatsen. Hiermee kan de populatie worden versterkt en wordt mogelijk voorkomen dat Vlottende waterranonkel geheel uit de Swalm verdwijnt.

Een tweede maatregel die niet verkeerd zou zijn, is het terugdringen van de nitraatbelasting van de Swalm. Hierdoor zou de verhouding tussen N en P en tussen nitraat en ammonium positiever worden voor de Vlottende waterranonkel. Deze maatregel is waarschijnlijk lastig te realiseren binnen Nederlands grondgebied, omdat de Swalm al een zeer hoge nitraatconcentratie heeft als hij het land binnenkomt.

Nog een maatregel kan het terugdringen van (zomer)piekafvoeren zijn, al is de toename van zomerpiekafvoeren niet een van de hoofdoorzaken. Het tijdelijk aanvoeren van bicarbonaatrijk grondwater dat opgepompt wordt bij de mijnbouw in Duitsland, zou een mogelijkheid zijn om de koolstofbeschikbaarheid op korte termijn te vergroten. Belangrijk is om zowel de populaties Vlottende waterranonkel als de oppervlaktewatersamenstelling

regelmatig te blijven monitoren. Dit geldt zowel voor de Swalm als voor de Roer, waar de waterkwaliteit de afgelopen jaren ook is veranderd.

Onderzoek

Omdat nog niet duidelijk is welke (combinatie van) factor(en) de belangrijkste oorzaak vormt voor de achteruitgang, is het ook niet zeker of de populatie van Vlottende waterranonkel zich zal herstellen na het uitvoeren van deze maatregelen. Het is daarom belangrijk om onderzoek te doen naar de oorzaak van de achteruitgang.

Veldexperimenten

Er worden twee typen onderzoek geadviseerd: in de Swalm zelf en onder gecontroleerde omstandigheden buiten de Swalm. Hierbij vinden drie soorten veldexperimenten plaats:

1. met en zonder bemesting met fosfaat en ammonium;
2. met en zonder kooien om begrazing door grotere organismen en wegspoelen tegen te gaan;
3. met een hogere koolstofbeschikbaarheid (door toedienen van kalk of zuur om de pH te verlagen

tot beneden de 7, en zonder verandering van de koolstofbeschikbaarheid. Daarna vindt monitoring plaats. Hierbij staan planten ook bloot aan de condities die verder in de Swalm heersen.

Laboratorium experimenten

Bij het uitvoeren van een onderzoek met Vlottende waterranonkel in onder (meer) gecontroleerde omstandigheden buiten de Swalm (in het laboratorium) kan er gemakkelijker één factor tegelijk gevarieerd worden en kan er eveneens gevarieerd worden in de nitraatconcentratie van het oppervlaktewater, waarmee getest kan worden of de hoge nitraatconcentratie op zichzelf van invloed is.

Met dank aan Erik Binnendijk, Guido Verschoor en Roos Loeb.
Referenties:

Loeb, R., F. Smolders & J. Roelofs, 2017. Achteruitgang van Vlottende waterranonkel in de Swalm. Onderzoekcentrum B-WARE B.V., RP-16.119.17.14, pp. 71.

Provincie Limburg, 2018. Kernrapport Natura 2000-plan Swalmdal (148) 2018-2023. Maastricht, september 2018, pp. 41.

Provincie Limburg, 2018. Natura 2000-plan Swalmdal 2018-2023. Maastricht, september 2018, pp. 96.

Kroniek van Swalmen, juli, augustus en september

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Juli

Nog niet bekend is wat er met het gebouw van BC Broekhin gaat gebeuren als vanaf december 2019 de leerlingen verhuizen naar de voormalige Greswarenfabriek in Reuver. De gemeente wordt dan eigenaar van het gebouw.

Augustus

‘Lass dich von den Musen küssen’, is de titel

van de verzameling monden die tot eind oktober staat opgesteld op het veldje achter het Nepomukbeeld, een idee van het kunstenaarsechtpaar Bärbel en Horst Kiessling uit Marktrechwitz. Tussen monden van Elvis, Tina Turner en Marilyn Monroe bevinden zich ook die van burgemeester Rianne Donders en Wilma op den Camp-Koelen.

Stichting Kindervakantiewerk Swalmen organiseert voor de 52e keer een toffe week voor bijna 400 Swalmer kinderen met als thema ‘KVVW geit de sjt-ried aan’.

Op het evenemententerrein in De Häöfkes houdt kon. harmonie St. Caecilia weer haar traditionele sjómmelmert, dit jaar bij tropische temperaturen.

De 37e editie van het gratis toegankelijke festival Sjswaampop vindt zoals gebruikelijk plaats op de Markt in Swalmen. Voor het massaal opgekomen publiek is het genieten van dj's en bands die op za-

terdag dance, hiphop en trance en op zondag stevige rockmuziek ten gehore brengen. Enkele namen: op zaterdag: Johan Gielen, TREN, The Boys Next Door. Op zondag: Navarone, Wulf en als afsluiter Janse Bagge Bend.

September

Deze maand vinden de audities plaats voor de tweede editie van het Asseltse Noormannenschouwspel, volgend jaar juni. Het verhaal is na vijf jaar in een nieuw, ruiger, jasje gestoken en belicht het conflict tussen bewoners en de groep Noormannen uitvoerder.

Miriam Tegels haalt niet alleen de krantenkolommen met haar breisuccessen; ze wordt met haar appelvlaai derde bij de door dagblad De Limburger georganiseerde wedstrijd 'De lekkerste appelvlaai van Limburg'.

Open Monumentendag heeft dit jaar als thema Plekken van Plezier. MHVS-leden hebben een fietstocht uitgestippeld, die door heel wat mensen wordt opgehaald en gereden. Op panelen zijn op diverse locaties foto's te bekijken.

De monumentale, maar vervallen boerderij Beeckerhof, ooit een be-

kende uitgaansgelegenheid met dierentuin, wordt door de huidige eigenaar Brentjens gerenoveerd en verbouwd tot appartementen.

Ook dit jaar is er weer een gezellige Swalmer kermis met een twintigtal attracties. Wethouder Angely Waajen verricht de officiële opening, voor de aanwezige jeugd zijn er gratis kermismunten en op dinsdag is er van 16.00 tot 18.00 voor het eerst een prikkelarme kermis.

Mgr. Harrie Smeets, sinds december 2018 de nieuwe bisschop van Roermond, brengt een kennismakingsbezoek aan het parochiecluster Swalmen/Boukoul en aan de Dionysiusparochie in Asselt, waarbij hij vooral parochianen wil ontmoeten.

Zo was het

Dit keer een foto uit juni 1962 van de winkel/café Schrijvers op de hoek van de Kesselse Weg- Pastoor Vranckenlaan in Reuver, buurtschap Leeuwen en van november 2019.

Hans Simons

Tijdens een wandeling door de Swalmer bossen viel het licht tussen de bomen door op de donkergroene bladeren van de hulst. Dichterbij gekomen zag ik ook felrode besjes. Een mooi beeld, voor mij aanleiding wat meer te willen weten over deze struik.

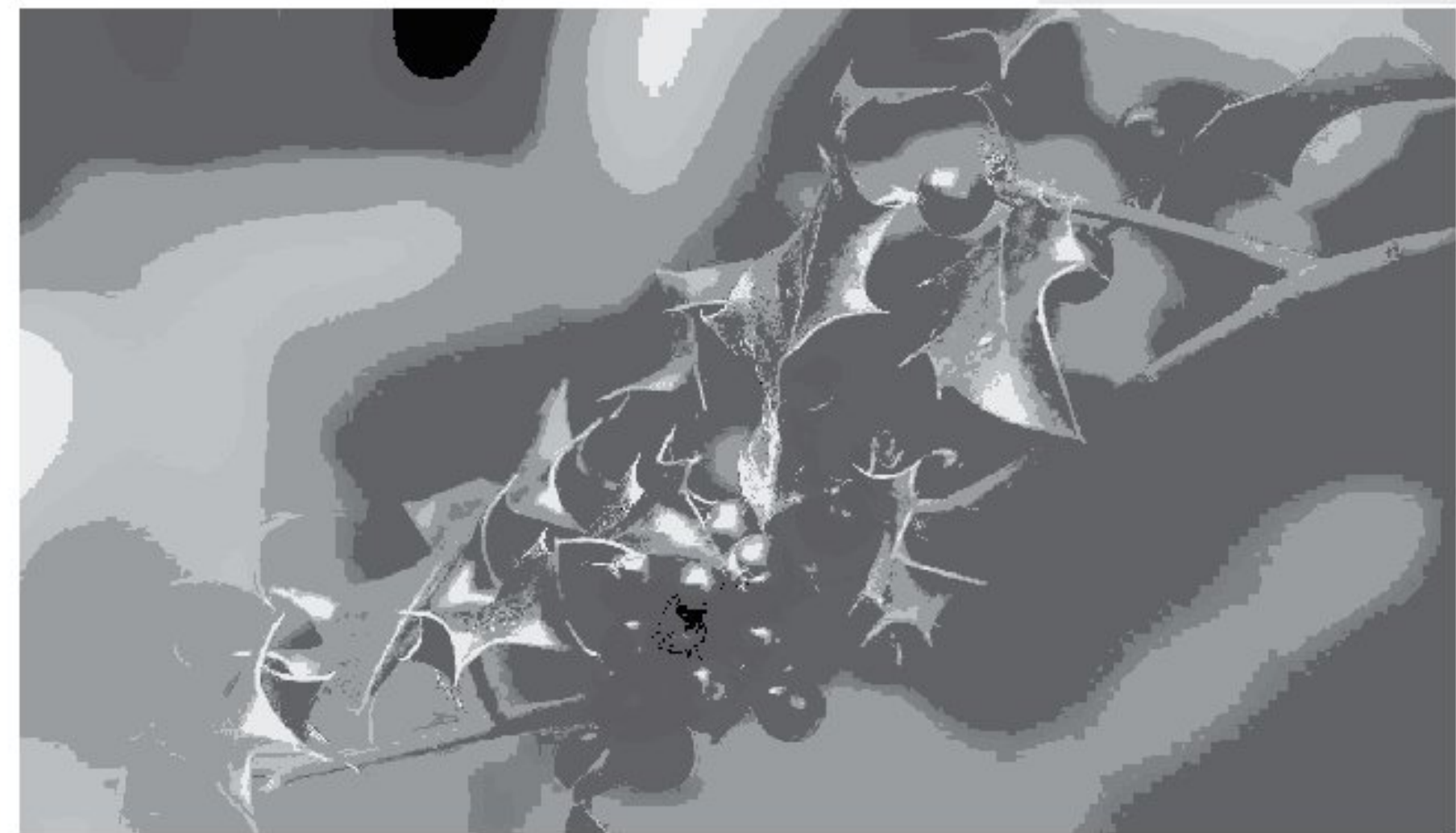
Ilex aquifolium is de enige groenblijvende loofboom die in Nederland van nature voorkomt. Meestal zien we struiken, om boom te worden heeft hij ruimte nodig. Dan kan hij tot maximaal 10 meter hoog worden. De bladeren zijn doornig getand, leerachtig en glanzend van boven. Hulst is tweehuizig, 'vrouwelijke' struiken krijgen rode, voor mensen giftige, bessen. Groeigebied is West- en Zuid-Europa en Noord-Afrika.

Aan hulst werden, omdat de plant in de winter groen blijft, goddelijke eigenschappen toegeschreven. Van de Engelse naam 'holly' is het naar 'holy' = 'heilig' niet ver. Ook de oude naam in het Duits 'hullis' en de Keltische naam 'tinne' zijn woorden voor heilig. In de Romeinse tijd zou het aanplanten van hulst rond je huis je beschermen tegen bliksem en kwade geesten.

Hulst zien we ook terug in plaatsnamen als Hulshorst op de Veluwe.

En het Zeeuwse Hulst en Hulsberg in Zuid-Limburg hebben hulst in het gemeentewapen staan.

Hulst werd gebruikt bij de viering van het feest van Saturnus, eind december. Tempels en huizen werden versierd met hulst en een hulsttakje werd als geschenk gegeven. Het altijdgroene gaf aan dat de mensen in de tijdloze dagen van de jaarwisseling waren beland. Het licht kwam weer terug, reden om flink te feesten. Een feest van losbandigheid en omkering: heren werden slaven en omgekeerd, kinderen volwassenen en volwassenen kinderen. Deze elementen vinden we terug in carnaval, maar ook in het 'Alderkinjer-feest' het feest dat 28 december met Onnozele-Kinderen wordt gevierd.

Deze 'hulst'-feesten werden in de christelijke tijd verboden, ze waren heidens. Maar de gebruiken bleken onuitroeibaar. Daarom werd er een christelijk tintje aan gegeven: hulst doet denken aan het lijden van Christus: de doornen aan de doornenkroon en de rode bessen aan het bloed van Jezus. Zo werd bij het geboortefeest al vooruitgekeken naar de lijdensweg die Jezus moet gaan. En zo komt het dat we hulst vaak zien afgebeeld op kerstkaarten.

